

Plukovník gšt. ing. Jiří Nečas

PLÁNOVÁNÍ první útočné operace

V článku chci stručně ukázat na úlohu a místo frontové útočné operace ve strategické operaci na válčišti a dát podněty k vytvoření jednotného názoru na plánování první frontové útočné operace.

Příprava útočné operace spočívá v celém komplexu opatření velitelů, štábů, stranickopolitických orgánů a vojsk v oblasti organizace a plánování operace i všestranného zabezpečení bojové činnosti vojsk v ní. K základním opatřením počítáme rozhodnutí velitele, vydání úkolů vojskům, plánování útočné operace, organizaci součinnosti, přípravu sil a prostředků k účasti v prvním jaderném úderu frontu a v odrazení překvapivého napadení nepřítele, zabezpečení vysoké bojové pohotovosti vojsk k okamžitému přechodu do útoku, organizaci a vedení průzkumu nepřítele, přípravu prostoru bojové činnosti z ženíjního a zvláště komunikačního hlediska, vybudování velitelských stanovišť a spojovacího systému, organizaci týlu, včasné vytvoření zásob materiálních prostředků a jejich ukrytí.

Plánování útočné operace frontu je tedy jednou z hlavních součástí přípravy této operace. Co je jeho cílem, nebo v čem spočívá jeho podstata? Je to především vypracování zdůvodněné varianty použití sil a prostředků k dosažení cíle útočné operace, za druhé — podrobné rozpracování vybraných způsobů útočné operace frontu a způsobů zničení velkých uskupení nepřítele a za třetí — rozpracování otázek součinnosti, zabezpečení bojové činnosti a velení.

Vojenská strategie a operační umění považuje útočnou operaci frontu za součást *strategické operace na válčišti*. Považuji proto za nutné uvést alespoň základní údaje o strategické operaci na válčišti a úloze útočné operace frontu v ní.

K novým pojmům vojenského umění patří i *strategická operace na válčišti*, která zahrnuje válečnou činnost na celém válčišti a vede se na celou jeho hloubku. Pod pojmem strategická operace na válčišti rozumíme sladěné jaderné údery raketových vojsk strategického určení (středního dosahu) a operace

(bojovou činnost) jiných druhů ozbrojených sil, které jsou sjednoceny jediným zámyslem a řízením a uskutečňovány s cílem dosáhnout v krátké časové lhůtě strategické cíle války na daném válčišti.

Cíle strategické operace na válčišti závisí na rozestavení vojenskopolitických sil na válčišti, na sestavě uskupení vlastních ozbrojených sil a ozbrojených sil nepřítele a na geografických zvláštnostech válčiště, jeho vojenskopolitickém a ekonomickém významu. Mohou spočívat ve zmaření jaderného napadení nepříteli, v úplném zničení jeho ozbrojených sil na válčišti, ve vyvedení států nepřátelské koalice a v ovládnutí území válčiště. K dosažení těchto cílů je třeba splnit řadu úkolů, ke kterým patří:

- zničení nejdůležitějších prvků vojenskoekonomické základny nepřítele,
- zničení hlavních uskupení ozbrojených sil nepřítele na válčišti a to především jeho prostředků jaderného napadení,
- dezorganizace státního řízení a vyššího vojenského velení,
- ovládnutí a udržení nejdůležitějších prostorů na území nepřítele.

Na základě charakteristiky strategické operace na válčišti můžeme určit jednotlivé prvky této operace, a to (viz schéma 1):

1. jaderné úder y raketových vojsk strategického určení (středního dosahu);
2. první a další operace dálkového letectva;
3. první a další operace frontů;
4. první a další námořní operace;
5. první a další vzdušné a námořní výsadkové operace;
6. bojová činnost vojsk PVO k odražení prvního a dalších úderů nepřátelského letectva.

Hlavním prvkem strategické operace na válčišti, na jehož včasném provedení a výsledcích závisí další průběh činnosti, je *první jaderný úder* na válčišti, který je součástí prvního úderu strategických jaderných sil. Jeho cílem může být:

- ochromení vojenskoekonomické moci, dezorganizace státního zřízení a vyššího vojenského velení a morální podlomení nepřítele;
- maximální oslabení strategických jaderných sil nepřítele a zmaření jeho jaderného útoku na válčišti;
- způsobení značných ztrát uskupením ozbrojených sil nepřítele na válčišti a zbavení jich možnosti organizovaného odporu.

Podle těchto cílů má první jaderný úder na válčišti tyto úkoly:

- zničení strategických jaderných sil nepřítele úder y na raketová vojska, atomové raketové ponorky, letiště, svazky letadlových lodí, sklady jaderné munice apod.;
- zničení objektů s cílem ochromit vojenskoekonomický potenciál a dezorganizovat řízení a velení úder y na ekonomická a politickoadministrativní centra, štáby a velitelská stanoviště, spojovací uzly a systémy navedení, dopravní uzly apod.;
- zničení nejdůležitějších uskupení nepřítele na válčišti včetně strategických záloh a zmaření mobilizace jeho ozbrojených sil.

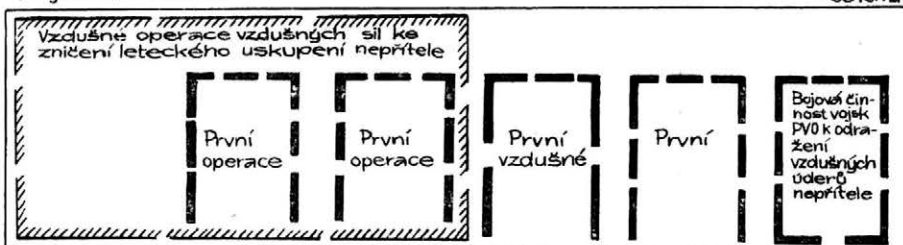
Ze strukturálního hlediska první jaderný úder na válčišti tvoří:

1. První úder strategických jaderných sil na válčišti, kterého se zúčastní raketová vojska strategického určení (středního dosahu), raketové ponorky a dálkové letectvo. Tento plánuje Hlavní velení;
2. První jaderné úder y frontů, kterých se zúčastní operačně taktické rakety a letectvo frontů. Tyto jsou plánovány v rámci prvních frontových operací;

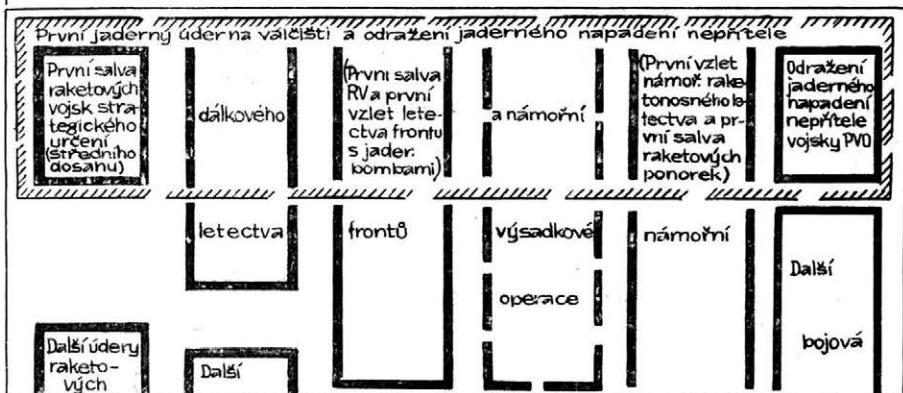
PERIODIZACE A ELEMENTY STRATEGICKÉ OPERACE NA VÁLČISTI

Bezjaderné období

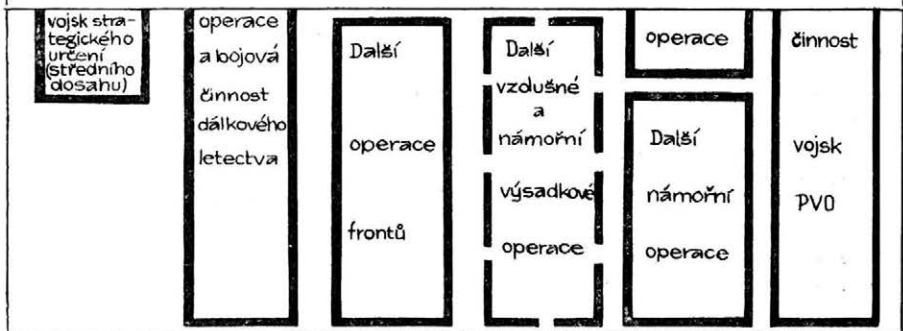
Schéma 1

Rozhodující jaderné období

Závěrečné období

3. První jaderné údery válečného loďstva, kterých se zúčastní operačně taktické rakety, raketové ponorky a námořní raketové letectvo. Tyto jsou plánovány v rámci prvních námořních operací.

První jaderný úder na válčišti může uskutečnit různá sestava sil a prostředků v závislosti na stupni jejich bojové pohotovosti. Doba trvání a způsoby jeho uskutečnění mohou být různé. Bude-li před úderem určité období tzv. ohrožení, pak se úderu zúčastní všechny plánované síly a prostředky, protože mohou být zavčas přivedeny do plné bojové pohotovosti.

Jestliže nepřítel zahájí válku s překvapením, pak první jaderný úder na válčišti může mít vstřícný, nebo odvetný charakter. Pak raketová vojska strategického určení (středního dosahu) vypustí první salvu ze všech odpalovacích zařízení připravených k odpálení a všechny ostatní bojeschopné síly a prostředky zahájí údery po dosažení plné bojové pohotovosti.

Největší úspěch prvního jaderného úderu na válčišti můžeme očekávat, bude-li uskutečněn ihned po odhalení bezprostřední přípravy nepřitele k odpálení raket a ke vzletu letectva.

Jako první provádí údery na válčišti po signálu Hlavního velení raketová vojska strategického určení (středního dosahu) a po první salvě připravují další odpálení raket. Raketové ponorky odpalují rakety současně, nebo ihned po první salvě raketových vojsk strategického určení. Při překvapivém napadení nepřitele uskutečňují údery ponorky, které jsou v pohotovosti, ostatní pak teprve po zaujetí plánovaných prostorů odpálení. Dálkové letectvo uskutečňuje údery v rámci vzdušné operace s využitím odlehklých směrů se slabou protivzdušnou obranou nepřitele, nebo na moři. Přitom dálkové letectvo může vzletat současně se signálem k odpálení raket (raketových vojsk strategického určení), nebo před odpálením těchto raket. Výhoda druhé varianty spočívá v tom, že nepřítel nemůže dálkové letectvo ničit na zemi, avšak nevýhoda v tom, že hromadný vzlet může odhalit nepřítel kosmickým průzkumem.

První údery frontů mohou probíhat různým způsobem. Tak např. nebudou-li v době první salvy raketových vojsk strategického určení všechna odpalovací zařízení operačně taktických raket v plné bojové pohotovosti, pak úder uskuteční jen pohotovostní odpalovací zařízení a ostatní až po dosažení pohotovosti. Jindy mohou být operačně taktické rakety odpáleny najednou s raketami středního dosahu na základě společného a jediného signálu Hlavního velení. Frontové letectvo ničí operačně taktické rakety, přičemž jeho vzlet může být řešen obdobně jako u dálkového letectva.

První jaderné údery válečného loďstva ničí v závislosti na první salvě raketových vojsk strategického určení objekty na moři i na souši. Přitom atomové raketové ponorky a svazky letadlových lodí ničí předem určené síly, které vedou jejich průzkum ještě před zahájením válečné činnosti, takže mohou vést údery ihned po obdržení signálu. Námořní raketonosné letectvo vede jaderné údery samostatně, nebo v součinnosti s dálkovým letectvem.

Na závěr k tomuto mohu říci, že první salva raketových vojsk strategického určení je signálem pro jaderné údery všech ostatních druhů ozbrojených sil, přičemž nelze připustit větší časovou přestávku mezi těmito údery.

Teorie strategické operace na válčišti je založena na nových zbraních a technice, které dovolují řešit strategické úkoly současně na celou hloubku válčiště. Z toho důvodu současná vojenská strategie upouští od časového členění (např. počáteční období války) a určuje periodizaci strategické operace na válčišti (ale i války jako celku) — rozeznává tři období (viz schéma 1):

- bezjaderné období,
- rozhodující jaderné období,
- závěrečné období.

Bezjaderné období může vzniknout při zahájení strategické operace na válčišti, nebude-li započata bezprostředně rozhodujícím jaderným obdobím. V bezjaderném období budou plněny tyto úkoly:

- znemožnění vniknutí nepřítele na vlastní území a způsobení vážných ztrát uskupením jeho pozemních sil, letectva, vojsk PVO a válečného loďstva od samého začátku bojové činnosti;
- zlepšení vlastní politické a strategické situace na válčišti;
- způsobení maximálních ztrát jaderným prostředkům nepřítele a tak si vytvořit výhodné podmínky pro případ přechodu nepřítele k hromadnému použití jaderných zbraní;
- ovládnutí důležitých operačních a strategických prostorů na území nepřítele s cílem zabezpečit úspěšné rozvinutí strategické operace;
- zabezpečení vysoké bojové pohotovosti vlastních jaderných prostředků.

Délka tohoto období může být na různých válčištích různá a bude záviset především na politické situaci a výsledcích bojové činnosti. Zkušenosti ze cvičení NATO z posledních let ukazují, že délka tohoto období na evropském válčišti se může pohybovat od několika hodin — do několika dnů.

Bezjaderné období bude charakterizováno širokým použitím letectva k překvapivým úderům na jaderné prostředky a letecká uskupení nepřítele (vzdušné operace dálkového a frontového letectva), složitou bojovou činností sil a prostředků PVO vedenou s cílem odrazit vzdušné údery nepřítele, vedením rozhodného strategického útoku formou operací skupiny frontů, vzdušných a námořních výsadekových operací s cílem zničit hlavní síly nepřítele, a značným rozmachem činnosti sil válečného loďstva. Kromě toho bude pokračovat mobilizace vlastních ozbrojených sil, evakuace obyvatelstva z měst, zabezpečení širokých opatření civilní obrany a přesunutí vojsk z hloubky vlastního území na válčiště apod.

Bezjaderné období bude tedy svérázným „počátečním obdobím války“, ve kterém budou plněny omezené politické a strategické cíle. Ve vztahu k rozhodujícímu jadernému období bude mít podřízený význam.

Rozhodující jaderné období může vzniknout po bezjaderném období, nebo ihned se zahájením války a bude mít rozhodující význam pro konečný výsledek strategické operace na válčišti (války). Strategická činnost v tomto období se bude vyznačovat rozhodností strategických cílů, hromadným použitím jaderných zbraní všeho druhu, rychlým spádem a maximálními výsledky. Tyto skutečnosti mohou být příčinou toho, že strategická operace na válčišti tímto obdobím skončí.

Cílem tohoto období bude maximální oslabení strategických jaderných sil a zmaření napadení nepřítele na válčišti, ochromení ekonomiky a morálně politického stavu nepřítele, způsobení rozhodné porážky uskupení jeho ozbrojených sil na válčišti, zmaření jeho mobilizace a ovládnutí území válčiště. Jeho obsahem bude první jaderný úder na válčišti, odražení jaderného napadení nepřítele (vojska PVO), operace různých druhů ozbrojených sil (jak jsem již uvedl) a další jaderné údery. Z časového hlediska lze očekávat, že toto období bude krátké.

Závěrečné období může vzniknout v případě, že nepřítel nebude v průběhu rozhodujícího jaderného období kapitulovat a naopak bude pokračovat v odporu

K hlavním úkolům tohoto období může patřit:

- obrana životně důležitých objektů a prostorů na vlastním území;
- zničení zbylých a nově vytvořených uskupení nepřítele a jeho zmobilizovaných záloh;
- plné ovládnutí území kontinentálního válčiště a zmaření oceánských a mořských přeprav nepřítele.

Pro toto období bude typické, že bojující strany budou mít spotřebovanou hlavní část jaderných zbraní, že bojovou činnost povedou převážně konvenčními prostředky a že toto období bude charakterizováno ne složitou, ale svéráznou situací, jakou lze předem jen velmi těžko předvídat.

V případě, utrpí-li nepřítel ztráty v prvním jaderném úderu na válčišti a jeho první strategický sled bude zničen v krátké lhůtě, pak závěrečná činnost bude zahrnovat ovládnutí území nepřítele a zničení jeho dílčích izolovaných uskupení. V tomto případě obsahem závěrečného období dobytí klíčových prostorů, míst velení, komunikačních uzlů, letišť, přístavů a základen vzdušnými výsadky a předstunutými odřady.

V případě, podaří-li se nepříteli zachovat značnou část svých ozbrojených sil a dokončit mobilizaci, závěrečné období bude složitější a bude obsahovat skupinové a jednotlivé jaderné údery raketových vojsk a letectva, rozvinutí útoku pozemních vojsk s případným zasazením strategických záloh, vedení dalších námořních a výsadkových operací a bojové činnosti vojsk PVO. Z časového hlediska může i toto období být krátké, nelze však vyloučit i možnost jeho poměrně delšího trvání.

Závěrem můžeme říci, že strategická operace na válčišti musí být zakončena úplným zničením všech uskupení ozbrojených sil nepřítele na válčišti, ovládnutím jeho území a organizací obrany tohoto území před pronikáním nepřítele vzduchem, z moře, nebo po souši. Tato operace se může rozvíjet v nerůznějších variantách, kdy jednotlivá období nebudou vůbec, nebo budou se spojovat v různých kombinacích, přičemž nelze vyloučit, že proběhne jen v rozhodujícím jaderném období.

Strategickou operaci na válčišti plánuje Hlavní velení. Za základ je považována její jaderná varianta. Na základě cílů strategické operace na válčišti určuje úkoly všem druhům ozbrojených sil, včetně frontů.

Jedním z hlavních principů vedení strategické operace na válčišti je sjednocené úsilí všech druhů ozbrojených sil. Podstata jejich součinnosti spočívá v přesném sladění úsilí všech operačních svazů (svazků) různých druhů ozbrojených sil z hlediska cílů, místa, času i způsobu činnosti, a jejich nasměrování na zmaření agrese nepřítele a jeho zničení na celém válčišti.

Z toho, co jsem uvedl o strategické operaci na válčišti vyplývá, že hlavní a rozhodující úlohu v ní sehrají strategické jaderné síly, zvláště raketová vojska strategického určení (středního dosahu) a že tedy úloha útočných operací frontu ve srovnání s Velkou vlasteneckou válkou se zásadně změnila.

Úloha frontu ve strategické operaci na válčišti spočívá ve včasném a plném využití výsledků jaderných úderů k úplnému zničení nepřítele a k ovládnutí jeho nejdůležitějších objektů na válčišti.

Místo frontu ve strategické operaci na válčišti je dáno úkoly, které musí splnit, aby bylo dosaženo úplného vítězství nad nepřítelem.

Za hlavní úkoly je třeba považovat:

- zničení protistojícího uskupení nepřítele, na které nešly údery strategických jaderných sil,

- dokončení úplného zničení nepřítele, který byl postižen údery strategických jaderných sil,
- zničit uskupení nepřítele v hloubce válčičště,
- ovládnout hlavní prostory válčičště,
- zabránit vniknutí pozemních vojsk nepřítele na vlastní území a vysazení jeho vzdušných a námořních výsadek.

Je jasné, že v bezjaderném období strategické operace na válčičšti budou mít rozhodující úlohu pozemní vojska (tj. fronty) a letectvo.

V průběhu strategické operace na válčičšti mohou fronty působit v prvním operačním sledu na směr hlavního úderu nebo na druhých sledech, nebo v sestavě druhého operačního sledu a zasazovat se v průběhu strategické operace na válčičšti. Hlavní úlohu však budou plnit fronty prvního operačního sledu, protože mají nejsložitější a nejdůležitější úlohu při ničení nepřítele.

Na základě plánu strategické operace na válčičšti Hlavní velení určuje každému frontu cíl útočné operace a k dosažení tohoto cíle pak konkrétní úkoly prvního jaderného úderu frontu, bližší a další úkol. Na podkladě těchto a dalších údajů se připravují fronty a plánují první útočné operace.

Tyto útočné operace plánují po úkolech zpravidla takto:

Nejpodrobněji první jaderný úder frontu, odrazení vzdušného napadení nepřítele, zabezpečení vyvedení, rozvinování a přechod vojsk frontu do útoku a bojová činnost vojsk frontu na první den útoku.

Méně podrobně plánují splnění bližšího úkolu frontu, který může být někdy plánován do splnění bližšího úkolu armád po dnech, při čemž je především předvídáno — hromadné a skupinové jaderné údery, překonání z chodu obraných pásem nepřítele a velkých vodních překážek, zasazení druhého sledu a záloh frontu, zničení obkličovaných uskupení a velkých záloh nepřítele, použití vzdušných výsadek a uskutečnění manévru silami a prostředky frontu.

Orientačně plánují splnění dalšího úkolu frontu, při čemž předvídají uskupení sil a prostředků frontu na začátku dalšího úkolu a při jeho splnění, úkoly použití jaderných zbraní a jejich množství a charakter manévru vojsk frontu.

Z formálního hlediska výsledkem plánovacího procesu je zpracování *plánu útočné operace frontu*, který zahrnuje:

- zprávně rozhodnutí velitele frontu na mapě s doplňkovými písemnými materiály,
- plán prvního jaderného úderu frontu,
- plán zabezpečení, vyvedení a rozvinování vojsk frontu k přechodu do útoku,
- plán použití vzdušných výsadek,
- plán průzkumu,
- plán operačního maskování,
- plány bojového použití druhů vojsk (speciálních vojsk),
- plány zabezpečení bojové činnosti vojsk.

V dalším se pozastavím u prvních dvou součástí plánu útočné operace.

Podle současné praxe nevyvolává pochybnosti plánování prvního jaderného úderu frontu. Výchozí údaje pro plánování dávají pokyny Hlavního velení, které kromě jiného udávají objekty, které ničí jaderné údery strategických jaderných sil a „čáru součinnosti“ s nimi, za níž jsou nepřátelské objekty ničeny těmito silami. Vzdálenost této čáry od státní hranice (od vlastních vojsk) může dosahovat 120—150 km.

Vážnou otázkou zůstává stanovení cíle a úkolu prvního jaderného úderu frontu, který chápeme jako souhrn hromadných, skupinových a jednotlivých úderů raketových vojsk a letectva frontu, které jsou sladěny s jadernými údery strategických jaderných sil. Cílem prvního jaderného úderu frontu může být — zničení prostředků jaderného napadení nepřítele, oslabení hlavních uskupení pozemních vojsk a letectva nepřítele, dezorganizace jeho velení a zmaření jeho jaderných úderů na vojska frontu. Za základní úkoly tohoto úderu (vycházím z jeho cílů) můžeme považovat — zničení prostředků jaderného napadení a leteckých uskupení nepřítele (především operačně taktických raket a letounů — nosičů), zničení hlavních a nejnebezpečnějších (hlavně tankových) uskupení nepřítele na směru útoku frontu, velitelských stanovišť vyšších štábů a týlových objektů.

Nejvážnějšími problémy plánování jsou — výběr objektů nepřítele, určení sil a prostředků, které se prvního jaderného úderu zúčastní, určení počtu jaderných nábojů a jejich ráže a rozdělení cílů mezi raketová vojska a letectvo frontu.

Účast sil a prostředků frontu závisí na bojových možnostech frontu a podmínkách konkrétní situace. Zpravidla první jaderný úder zabezpečují operačně taktické rakety, stíhací bombardovací a bombardovací letectvo frontu a jen výjimečně se mohou zúčastnit taktické rakety divizí prvního sledu. Důležité je předvídat vyčlenění hotovostních sil a prostředků, které mohou být použity k jaderným úderům na hotovostní prostředky, nově odhalené nebo nezničené prostředky jaderného napadení nepřítele.

Uskupení sil a prostředků, které se zúčastní v prvním jaderném úderu, musí odpovídat jeho úkolům a zabezpečit splnění bližšího úkolu frontu.

Množství jaderných nábojů a jejich ráže je závislé na celkovém počtu přidělených jaderných nábojů, úkolech prvního jaderného úderu, charakteristice objektů nepřítele, množství a kvalitě údajů o těchto objektech, možnostech prostředků dopravy jaderných nábojů na cíl a v neposlední řadě na úkolech, které v pásmu frontu řeší strategické jaderné síly. Podle zkušeností ze cvičení vyčleněný počet jaderných nábojů může dosáhnout až 30 % celkového množství, přiděleného na operaci.

Při rozdělování cílů mezi raketová vojska a letectvo frontu vycházíme z jejich taktickotechnických možností a možností zabezpečit bezpečnost letectva (výběr náletových směrů, výškového profilu letu, doby úderů, umlčení systému PVO nepřítele apod.). Pro rozdělení cílů platí zásada, že raketová vojska vedou údery na stacionární a málo pohyblivé cíle, jejichž souřadnice jsou známy, kdežto letectvo ničí pohyblivé cíle malých rozměrů.

Plánování prvního jaderného úderu frontu je ve dvou variantách:

1. na nepřítele ve stálých posádkách,
2. na nepřítele při jeho vyvádění a rozvinování.

Kromě toho pro letectvo, které se zúčastní prvního jaderného úderu se plánuje tzv. denní a noční varianta, která spočívá v přerozdělení cílů mezi bombardovací a stíhací bombardovací letectvo. Podle současných názorů považujeme za správné plánovat první jaderný úder frontu jednou salvou raket a jedním letem letounů-nosičů. Další salvy a vzlety plánujeme uskutečnit až v průběhu útočné operace frontu.

Délka trvání prvního jaderného úderu frontu je dána časem, nutným ke zničení všech naplánovaných objektů a který se skládá

— z doby nutné k úderům raketových vojsk a letectva na objekty, jejichž souřadnice jsou známy a nezměnily se,

— z doby nutné k doplňkovému průzkumu cílů, které mohou změnit svou polohu,

— z doby potřebné ke zničení objektů, na které jsme vedli doplňkový průzkum.

Tak např. při prvním jaderném úderu na nepřítele ve stálých posádkách může jeho délka činit u raketových vojsk 5—10 minut a u letectva do 30 minut. Ve druhé variantě (při doplňkovém průzkumu) délka prvního jaderného úderu by neměla přesahovat 1 hodinu. Hlavním způsobem doplňkového průzkumu je vzdušný průzkum, který se zabezpečuje plánováním hromadného vzletu průzkumného letectva, zpravidla ve dvou sledech. První sled tvoří letouny, které vzlétají z pohotovosti číslo 1 a vedou doplňkový průzkum pohyblivých cílů a protiletadlových raketových prostředků nepřítele a to — osádky průzkumného letectva ve prospěch raketových vojsk a osádky bombardovacího a stíhacího bombardovacího letectva vycvičené k průzkumným účelům ve prospěch těchto druhů letectva. Výsledky průzkumu mohou dodat na pozemní velitelská stanoviště za 20—30 minut po vydání signálu ke vzletu. Druhý sled tvoří letouny, které vzlétly z pohotovosti číslo 2 a 3, vedou průzkum jaderných prostředků a uskupení vojsk a jeho výsledky mohou předat za 30—40 minut.

Chemické úderu mohou uskutečnit raketová vojska jen tehdy, nebudou-li do zahájení prvního jaderného úderu frontu připraveny všechny rakety s jadernými hlavicemi. Při tom zpravidla mohou být vedeny na cíle v hloubce nepřítele, nebo na bocích frontu. Plánujeme-li uskutečnit jaderné a chemické úderu naednou, pak je vedeme na takovou vzdálenost, která vylučuje působení tlakové vlny a světelného záření na otravné látky, tzn. ne blíže než 5—10 km.

První jaderný úder frontu je jedním z hlavních úkolů, který plánujeme již v míru a neustále jej upřesňujeme. Při jeho plánování je výhodné používat samočinné počítače, které umožní vypracovat několik variant a zvolit tu nejvýhodnější.

V současných podmínkách vznikají různé názory na způsoby rozpracování a formy plánu útočné operace frontu (jako zpřesněného rozhodnutí velitele frontu). Vycházím z toho, že strategická operace může být zahájena bezjaderným obdobím, nebo přímo rozhodujícím jaderným obdobím a proto může první útočná operace frontu probíhat v podmínkách hromadného použití zbraní hromadného ničení, nebo jen konvenčních prostředků. Právě tento fakt způsobuje při plánování největší těžkosti a vyvolává různé názory.

Praxe je zatím taková, že ve frontu (i v armádě) se zpracovávaly dva plány útočné operace — jeden pro podmínky, kdy je tato vedena s hromadným použitím jaderných zbraní a druhý v podmínkách, kdy jsou používány jen konvenční prostředky a jaderné zbraně jsou v pohotovosti k použití. Při tom pro každý plán bylo vytvářeno rozdílné operační vyčlenění vojsk frontu.

Zkušenosti ze cvičení a válečných her však prokázaly nevýhodnost tohoto způsobu plánování. Rozpracování dvou plánů enormně zatěžuje štáby a nedovoluje plánovat operaci v krátké časové lhůtě. Tato námitka však neobstojí, vyjdeme-li ze skutečnosti, že první útočné operace frontu (armád) jsou naplánovány již v míru, tj. v podmínkách časově neomezených.

Za rozhodující a oprávněné námitky považuji ten fakt, že vojska nejsou způsobilá připravovat se najednou na operaci podle dvou různých variant, ale mohou naopak zaujímat jen jeden prostor soustředění (čáru rozvinutí) a že je

jim třeba přesně určit průseky průlomů. Při existenci dvou plánů vznikne nevyhnutelně zmatek v činnosti vojsk již od samého počátku operace. Vojska frontu musí být přece schopná přejít do útočné činnosti organizované a vést bojovou činnost buď v jaderných, nebo bezjaderných podmínkách ihned po obdržení signálu.

Vzniklé dilema lze řešit několika způsoby. První z nich spočívá v tom, že bude zpracován jediný plán útočné operace (kromě plánu prvního jaderného úderu frontu), nezávisle na tom, jak bude zahájena válka. Tzn., že v něm bude sloučena jaderná i bezjaderná varianta, přičemž první z nich bude považována za hlavní (viz schéma 2).

Je jasné, že takový plán útočné operace musí být zbaven některých méně důležitých podrobností, aby byl přehledný a prakticky použitelný. Tyto podrobnosti mohou být uvedeny v ostatních plánech celkového plánu útočné operace.

Zastavím se u některých hlavních problémů zpracování tohoto jediného plánu. Je známo, že v jaderné variantě se plánuje více směrů úderů a úseků průlomů (přechodu státní hranice), než v bezjaderném. Bude proto při plánování výhodné, z počátku určit směry úseků a úseky průlomů pro bezjadernou variantu zahájení války a pro jadernou variantu dodatečně vybrat určité množství směrů úderů a úseků průlomů (např. v armádě v bezjaderné variantě dva směry úderů a v jaderné variantě tři směry). Velkou pozornost je třeba věnovat volbě směru hlavního úderu, zpravidla shodného pro obě varianty. Uskupení vševojskových svazků je třeba napláňovat tak, aby z jediných výchozích prostorů mohly zahájit bojovou činnost v obou variantách, ale v různém členění. Použití raketových vojsk, dělostřelectva a ostatních druhů vojsk je výhodné plánovat na směr. Šířka pásma útoku operačních svazů a tudíž i rozhraní mezi nimi se nemění v obou variantách.

Složitější bude určovat rozhraní a pásma útoku divizí, poněvadž se budou zásadně měnit v závislosti na množství divizí, které budou zasazeny v průběhu prvního dne operace. Bude proto nezbytné u nich určovat odlišná rozhraní pro jadernou a bezjadernou variantu.

V závislosti na tom, budou-li použity jaderné zbraně nebo ne, bude se měnit nejen obsah úkolů svazu, ale i jejich hloubka, resp. doba provedení. Zjevně výhodnější je takový způsob plánování, kdy hloubka úkolů bude stejná pro obě varianty, ale v závislosti na dosaženém tempu útoku se změní doba jejich splnění. Určité potíže může způsobit plánování materiálně technického zabezpečení. Vzniká otázka, jak napláňovat zabezpečení vojsk a jaké vytvořit zásoby, není-li předem známo, jak bude zahájena operace. Zdá se však, že bude třeba počítat a plánovat s maximální spotřebou.

Tento způsob zpracování plánu útočné operace nemusí být vždy nejlepším východiskem a v určité konkrétní situaci může práci velitelů a štábů více komplikovat, než usnadnit. Proto druhým staronovým způsobem může být zpracování dvou plánů útočné operace pro jadernou a bezjadernou variantu, ale na základě jediného operačního učiňení vojsk frontu. Praxe potvrzuje, že rozhodnutí velitele frontu pro útočnou operaci lze pro obě varianty rozpracovat na jedině mapě, aniž by tato ztratila na přehlednosti a použitelnosti. V dalším průběhu plánování jsou pak ve štábu rozpracovány dva plány operace frontu (jaderná a bezjaderná varianta), ovšem se společným a shodným operačním učiňením vojsk frontu.

Třetí způsob zachovává nezbytnost plánování jako jediného plánu pro jadernou i bezjadernou variantu. Základem plánování je jaderná varianta, což

SPOLEČNÉ PLÁNOVÁNÍ JADERNÉ I BEZJADERNÉ VARIANTY ÚTOČNÉ OPERACE (varianta)

Schéma 2

DÚ A:

- hloubka: do 200km
- délka trvání:
 - bezjaderná varianta: 3-4 dny
 - jaderná varianta: 2-3 dny

BÚ A:

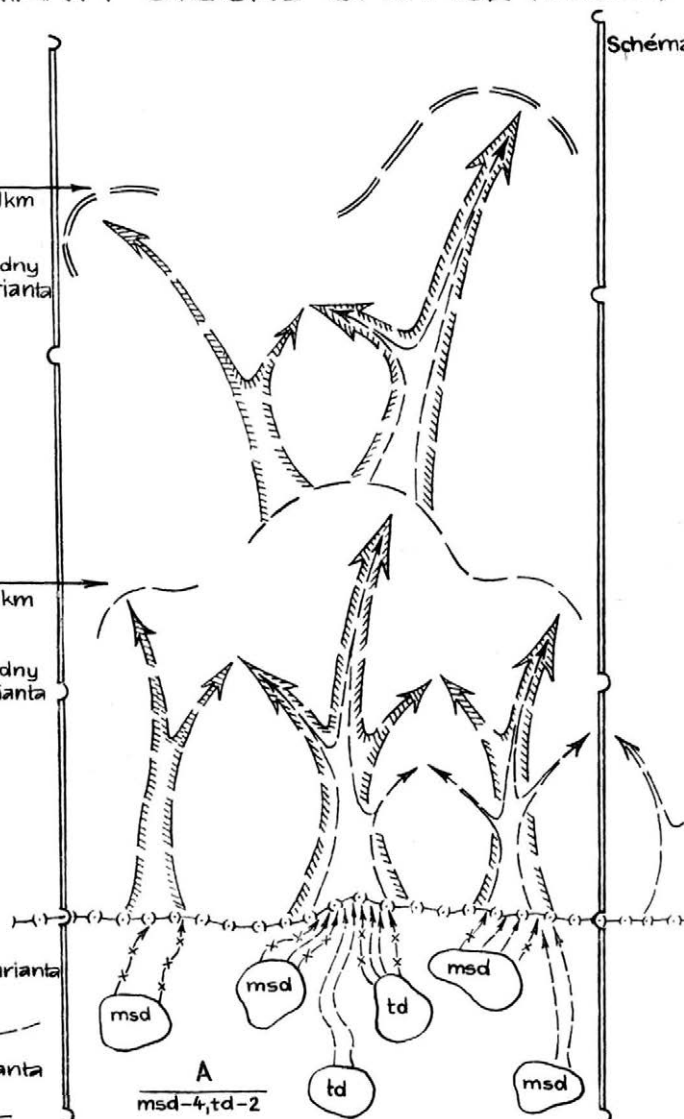
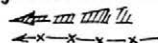
- hloubka: 150-200 km
- délka trvání:
 - bezjaderná varianta: 3-4 dny
 - jaderná varianta: 2-3 dny

Legenda:

1. bezjaderná varianta

2. jaderná varianta

se prakticky projevuje v tom, že se plně rozpracovává plán prvního jaderného úderu frontu. Kromě tohoto plánu se předpokládá zpracovat jen plán útočné operace pro bezjadernou variantu, který předvídá:

- vytvoření uskupení vojsk, které bude s to zničit nepřítele s použitím jen konvenčních prostředků, vytvořením potřebné převahy (jistoty) sil a prostředků a soustředěním úsilí na úzkých úsecích;
- nasměrováním těchto uskupení na určité směry;
- určení hloubek úkolů pro bezjadernou variantu.

Toto řešení je zdůvodněno především hodnocením možností soudobého potenciálního nepřítele v oblasti použití zbraní hromadného ničení. Vojenské umění v současnosti při podobném hodnocení nepřítele připouští možnost značných ztrát vojsk frontu, které budou vyžadovat nejen nová rozhodnutí pro zahájení útočné operace, ale někdy i rozhodnutí pro přechod frontu k vedení obranné operace.

Předpokládá se tudíž, že vojska frontu v případě zahájení války bez jaderných zbraní přejdou do útoku podle již uvedeného plánu. Bude-li strategická operace na válčišti zahájena přímo a bezprostředně rozhodujícím jaderným obdobím a dojde-li ke vzájemné výměně jaderných úderů obou stran, vytvoří se nová situace, která bude vyžadovat upřesnění úkolů vojskům, nebo vydání úplně nových úkolů a vytvoření nových uskupení vojsk. Toto lze zabezpečit v nejkratší možné době pouze u bezjaderné varianty plánu útočné operace, při tom hloubka úkolů vojsk (naplánovaná pro případ použití jen konvenčních prostředků) se nemění, jestliže to konkrétní situace nevyžaduje a upřeshňuje se jen doba jejich splnění.

Mohu tedy říci, že plánování první útočné operace frontu je nutné v každém případě zpracovat jediný plán, jehož základem je jaderná varianta a hlavním opatřením první jaderný úder frontu.

Závěr

V tomto článku jsem nechtěl hluboce rozebrat a detailně osvětlit problematiku strategické situace na válčišti. Chtěl jsem jen ukázat tuto operaci ve větší šíři pro její snadnější pochopení. Kromě toho dát podněty k zamyšlení nad některými praktického provedení jejího plánování, které je třeba teoreticky dorešit a správně aplikovat v praktické činnosti velitelů a štábů operačních svazů.